

TEHNIKA I INFORMATIKA U OBRAZOVANJU

3. Internacionalna Konferencija, Tehnički fakultet Čačak, 7–9. maj 2010.

TECHNICS AND INFORMATICS IN EDUCATION

3rd International Conference, Technical Faculty Čačak, 7–9th May 2010.

UDK: 37.018.43

Stručni rad

TELEVIZIJA U SISTEMU UČENJA I OBUKE NA DALJINU¹

Miroslava Ristić²

Rezime: Cilj ovog rada je da ukaže na obrazovne potencijale instrukcione televizije. U radu se razmatra koncept instrukcione televizije sa osvrtom na njene prednosti i nedostatke. Na osnovu analize teorijske literature i dokumenata izdvojili smo najznačajnija iskustva zemalja kao što su: Japan, Velika Britanija, Kanada i Amerika. Instrukciona televizija može obezbediti kvalitetnu nastavu i obuku pod uslovom da se angažuju najbolji stručnjaci, pripreme kvalitetni nastavni sadržaji i na adekvatan način upotrebe raspoloživa didaktičko-metodička i tehnološka sredstava.

Ključne reči: Televizija, nastava, učenje, obuka, učenje na daljinu.

TELEVISION IN THE SYSTEM OF DISTANCE LEARNING AND TRAINING

Summary: The aim of this paper is to present the educational potential of instructional television. In this paper we will discuss the concept of instructional television, point to the advantages and disadvantages. Based on the analysis of theoretical literature and documents, we presented the most important experiences of countries such as Japan, the United Kingdom, Canada and America. Instructional television can provide a quality education and training if the following conditions are met: the best experts are engaged, the instructional content is prepared to a good quality, and didactic and technological resources are applied appropriately.

Key words: Television, teaching, learning, training, distance learning,

1. UVOD

Potrebe za uvođenjem metoda i tehnologija učenja na daljinu u nastavi i obuci su velike. U našoj sredini, bez obzira na pojedinačne pokušaje, uočava se rastuća potreba za sistemskom implementacijom nastave i obuke na daljinu u cilju pružanja novog kvaliteta obrazovnog procesa. Pod novim kvalitetom podrazumevamo intenzivniju i jednostavniju komunikaciju između mentora i polaznika kao i polaznika međusobno, lakšu dostupnost i bolji kvalitet

¹ Rad predstavlja deo istraživanja u okviru naučnoistraživačkog projekta Učiteljskog fakulteta evidencioni broj 149050D, za period 2006-2010. Projekat se realizuje uz finansijsku podršku Ministarstva nauke i zaštite životne sredine.

² Dr Miroslava Ristić, Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu, Kraljice Natalije 43, Beograd, E-mail: miroslava.ristic@uf.bg.ac.rs

obrazovnih materijala, omogućavanje individualnog praćenja rada svakog polaznika kao i mogućnost uvođenja novih, interaktivnih tehnologija.

Postoji više definicija učenja na daljinu. Učenje na daljinu (engl. Distance learning) ili Učenje na daljinu, kao instrukcioni načina rada, odvija se kada predavač student nisu na istom mestu. Odvija se putem dopisnih studija, audio, video i računarskih tehnologija (Keegan, Garrison and Shale 1990). U radu će biti korišćen jedinstven pojam *student*, koji će se odnositi na korisnike sistema učenja na daljinu koji mogu biti učenici, studenti i zaposleni kao i pojam *nastavnik* koji će se odnositi na učitelje, nastavnike, mentore ili tutore u sistemu učenja na daljinu. Američko udruženje za učenje na daljinu (The United States Distance Learning Association) ovaj pojam definiše kao „dostizanje znanja i veština kroz dostavljene informacije i uputstva primenom različitih tehnologija i formi učenja na daljinu”. Jedna od definicija, koja jednostavno i dobro određuje pomenuti pojam glasi: „*Učenje na daljinu je sistem i proces povezivanja polaznika sa distribuiranim obrazovnim resursima*”.

Učenje na daljinu doživljava kvalitativni skok i sve veće prihvatanje razvojem savremenih informaciono-komunikacionih tehnologija, posebno razvojem servisa Interneta. Sve je više obrazovnih ustanova i organizacija koje nude kurseve i obuku zaposlenih na daljinu. Pregled saopštenih istraživanja na međunarodnim konferencijama ukazuje da se broj radova sa ovom tematikom ne smanjuje. Naprotiv, interesovanje za ovu temu kontinuirano raste.

Važno je napomenuti, što smo istakli i u jednom ranijem radu, da ključ uspeha učenja na daljinu počiva na sistemskom pristupu koji obezbeđuje uslove za njegov razvoj i omogućava prepoznavanje svih elemenata učenja na daljinu kao i njihove odnose. Posebno treba naglasiti pedagoške aspekte tehnologije koja se koristi i interakciju između nastavnika, studenta, sadržaja i tehnologije kao i da vođenje nastave na daljinu snažno zavisi od mentora pri čemu je njegova uloga nikada nije bila dinamičnija i složenija (Ristić, 2009).

Postoje brojni primeri uspešne primene instrukcione televizije u sistemu obuke i učenja na daljinu. Iz tih razloga nakon pokušaja definisanja i davanja opštih karakteristika o instrukcionoj televiziji u nastavku će biti nešto više reči o sistemima instrukcione televizije jer oni zaslužuju posebno elaboriranje upravo sa stanovišta značaja koji u savremenom društvu imaju.

2. INSTRUKCIONA TELEVIZIJA – PREDNOSTI I NEDOSTACI

Instrukcionu televiziju prema navodima iz dokumenta **Instructional Television** (<http://www.uidaho.edu/eo>) možemo definisati kao efikasan sistem učenja na daljinu koji može biti integrisan u nastavni proces na tri osnovna načina:

- ❑ **Nastavna jedinica** – programi koji se odnose na posebnu nastavnu jedinicu koja ima svoj uvod (u kome se studenti pripremaju za rad), glavni deo za obradu nove građe, opšti pregled i zaključna razmatranja.
- ❑ **Nastavna tema** - serija programa koju čini niz nastavnih jedinica u okviru nastavne teme.
- ❑ **Nastavna oblast (kurs)** – više serija programa koji uključuju niz od nekoliko nastavnih tema u okviru godišnjeg nastavnog plana i programa.

Instrukciona televizija može biti pasivna (jednosmerna) ili interaktivna (kada je

omogućena dvosmerna komunikacija).

Jednosmerna instrukciona televizija obično uključuje predhodno snimljene programe koji se distribuiraju putem videokaseta ili putem telekomunikacionih medija (zemaljsko i/ili satelitsko emitovanje).

Interaktivna ili dvosmerna instrukciona televizija podrazumeva dvosmernu komunikaciju između studenta i nastavnika. Kao što je istaknuto u jednom ranijem radu (Mandić D., Ristić M., 2006: 195) sa aspekta primene interaktivne televizije u obrazovanju i obuci posebno su značajne tri osnovne karakteristike:

- ❑ **digitalizacija** – digitalni signal je neosetljiv na smetnje pa tako daje kvalitetnu sliku bez šuma (snega) i drugih smetnji. Pored kvalitetnog prenosa slike i zvuka moguće je prenositi teletext i još mnogo drugih informacija kako o samom programu tako i posebnih koje su u funkciji potreba studenata i nastavnika.
- ❑ **interaktivnost** – označava mogućnost da student komunicira sa dobavljačem usluga ITV birajući sadržaje kao i mogućnost da saraduje sa ostalim studentima koji su u nastavi ili obuci.
- ❑ **personalizacija** - ITV može da prilagodi program određenoj ciljnoj grupi i pojedincu tj. korisnik interaktivne televizije može birati sadržaje prema svojim interesovanjima i u skladu sa predznanjima.

Posebno je potrebno istaći da uspeh interaktivne televizije u učenju i obuci leži u sistemskom pristupu. Sistemski pristup instrukcionoj televiziji predstavlja složeni organizacioni sistem sastavljen od mnogo različitih elemenata koji deluju kao podsistemi. Ako svaki od podistema (pedagoški, tehnološki, korisnički, podsistem za vrednovanje, upravljanje, podršku, etički aspekt i podsistem insitucija) funkcioniše instrukciona televizija može ponuditi efikasno, kvalitetno, zanimljivo, interaktivno i jedinstveno iskustvo nastave, učenja i obuke. Od izuzetne je važnosti da nastavnici i studenti budu obučeni za rad u ovakvom okruženju.

Na osnovu više rezultata istraživanja sintetizovali smo osnovne prednosti i nedostatke instrukcione televizije.

Prednosti instrukcione televizije su:

- ❑ najveći deo populacije gleda televiziju i ona im je kao medij veoma poznata – Prema Lemiš D. (2008), televizija je jedan od najznačajnijih činilaca socijalizacije u našem dobu;
- ❑ prilikom kreiranja programa mogu se angažovati najbolji stručnjaci iz pojedinih oblasti da održe jedno ili seriju predavanja koja se snimaju i emituju. Prilikom pripreme programa mogu se upotrebljavati sva raspoloživa didaktičko-metodička sredstva čime se obezbeđuje kvalitet prezentovanja nastavnih sadržaja na najvišem nivou;
- ❑ kompleksni ili apstraktni koncepti predstavljeni kroz vizuelnu simulaciju mogu se približiti korisnicima;
- ❑ približavanje nepoznatih i novih predela (mesec, zaboravljene zemlje, prostor vidljiv samo kroz sočivo mikroskopa, simulacije);
- ❑ brisanje vremenskih i prostornih granica (događaji iz različitih epoha i sa različitih prostora se mogu prezentovati kao da se dešavaju ovoga trenutka);
- ❑ unošenje životne neposrednosti i uverljivosti;
- ❑ efektnost pri uvodu u nastavni rad, izvođenju zaključaka i pregledu određenih pojmova;

- može biti efikasno motivaciono sredstvo.
- Program instruktione televizije može obezbediti kvalitetnu nastavu i u veoma udaljenim mestima, pomoći osobama sa posebnim potrebama i zaposlenima. (Mandić D., Ristić M., 2006)

Važno je podvući da samo brižljivo planiran instrukcioni program može dati očekivane rezultate. Pri planiranju programa treba voditi računa o prikazu, obrzirom na sam medij, što znači više prikaza manje reči. Naime instrukciona televizija treba da koristi: sekvence kojima će da prikaže stvari onakvim kakve jesu i da olakša njihovo razumevanje; dijagrame kojima će ilustrovati srodstva, odnose i organizaciju pojmova; grafike, tabele i karte za sumiranje informacija. Korisnicima instruktione televizije (bilo da su studenti ili zaposleni) mogu biti demonstrirane one sposobnosti koje treba da zadobiju ili prezentovani primarni izvori materijala za analizu (npr. umesto odlaska na teren može se pogledati instrukcioni film). Na pomenuti način se mogu pratiti i eksperimenti, koji se ne mogu često ponavljati (bilo da su oni skupi ili opasni).

Pored navedenih prednosti instrukciona televizija ima i svoje nedostatke:

- emitovanje kvalitetene instruktione televizije je skupo;
- video produkcija traži dosta vremena, skupu savremenu opremu i specifične uslove rada;
- česta je potreba za visokospecijalizovanim kadrovima, opremom i uslovima;
- često se pristupa prosečnom studentu pri čemu su zanemarene osobe sa posebnim potrebama;
- ograničenja izazvana neodgovarajućom interakcijom;
- svaka druga produkcija instruktione televizije, osim profesionalne deluje amaterski;
- jednom kreiran instrukcioni program se teško menja i ažurira.

Zbog svog bogatog iskustva kao i postignutih rezultata za nas su od posebnog značaja iskustva iz Japana, Velike Britanije, Kanade, i Amerike. Televizijski sistemi u ovim zemljama se razlikuju po mnogim kriterijumima kao što su: organizacija koja se stalno usklađuje sa društveno-ekonomskim prilikama; cilj programa, način isporuke programa i dr. Ono što je zajedničko svima je da je televizija pokrenula novu generaciju učenja na daljinu.

3. OSVRT NA POSTOJEĆA ISKUSTVA

Japansko iskustvo - Otvoreni univerzitet

U svetu postoje različiti televizijski sistemi koji vrše isporuku obrazovnih programa. Oni se razlikuju po svom cilju, organizaciji i vrsti. Osnivanje Otvorenog univerziteta u Japanu, **The University of the Air**, započelo je 1967. godine na osnovu istraživanja o mogućnosti upotrebe radija i televizije za specijalizovanje oblike obrazovanja u nameri da se odgovori na potrebu za permanentnim obrazovanjem, prevaziđu granice tradicionalnog univerziteta i da se proširi obrazovna ponuda. Rezultati istraživanja inicirali su osnivanje Nacionalnog instituta za multimedijско obrazovanje 1978. godine. Otvoreni univerzitet u Japanu osnovan je 1983. godine, probno emitovanje programa započelo je godinu dana kasnije. Upris studenata i redovno emitovanje programa započelo je 1985. godine.

Upravljačku strukturu univerziteta pored direktora čine: viši savetodavni odbor, dva revizora (kontrolora), šest stalnih i tri povremena člana upravnog veća i predsednik. Otvoreni univerzitet ima četiri odeljenja: 1) odeljenje za naučnoistraživački rad

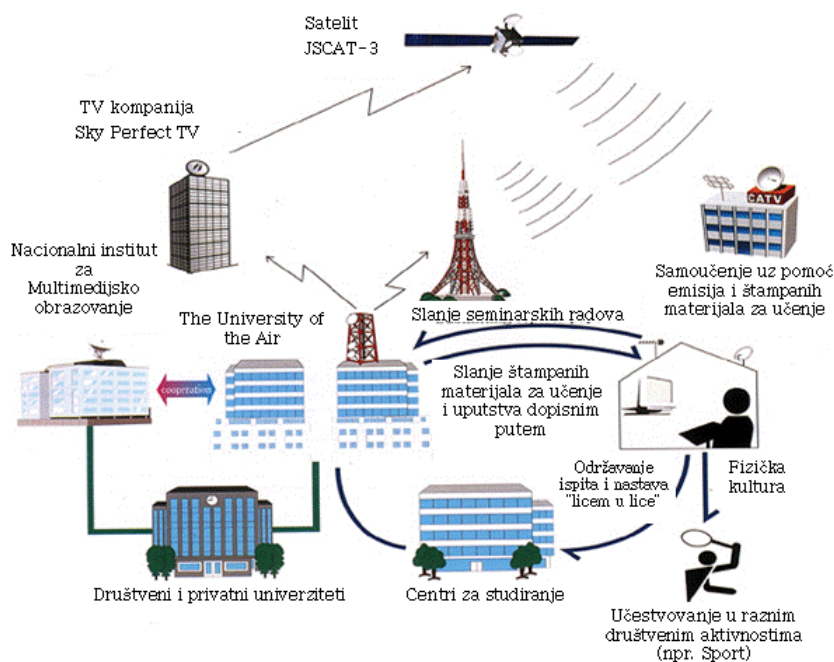
menadžment i finansije; 2) odeljenje za nastavu, centre za studiranje i biblioteke; 3) odeljenje za produkciju programa i 4) odeljenje za emitovanje programa.

The University of the Air putem radija ili televizije program emituje 18 sati dnevno. Samostalno učenje je pored programa podržano i pratećim štampanim materijalima.

Ciljevi za osnivanje i rad Otvorenog univerziteta su:

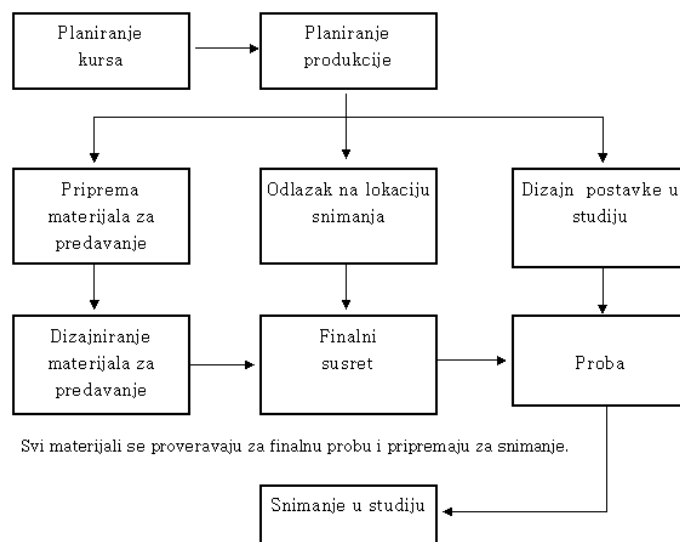
- ❑ da se omogući sticanje znanja širokom broju stanovništva u okviru procesa permanentnog obrazovanja,
- ❑ da se svim diplomcima srednje škole obezbedi fleksibilan i inovativan pristup obrazovanju,
- ❑ da se saraduje sa drugim univerzitetima, iskoriste sve prednosti nove obrazovne tehnologije i stvori sistem visokog obrazovanja koji prati potrebe savremenog društva. (Takayoshi, Hiroyuku, 2000: 3)

Organizacioni model Otvorenog univerziteta, prikazan na slici 1., počiva na saradnji nekoliko institucija kao što su: Nacionalni institut za multimedijско obrazovanje, TV kompanija Sky Perfect TV, drugi univerziteti (društveni i privatni) i centri za studiranje. (Ristić M., 2004.)

Slika 1: Organizacioni model Otvorenog univerziteta (*University of the Air*)

Produkcija programa na Univerzitetu se vrši u saradnji sa stručnjacima Nacionalnog instituta za multimedijско obrazovanje i profesora Univerziteta. Postoje tri osnovne grupe programa: 1. programi kurseva; 2. specijalna predavanja; 3. programi za izveštaje; 4. programi za obaveštenja. Profesorski kadar u saradnji sa režiserom programa razmatra sve aspekte produkcije programa (slika 2.) koja je bazirana na predavanjima kursa, uključujući filmske i grafičke elemente.

Slika 2: Prikaz procedure programske produkcije

Na Otvorenom univerzitetu u jednoj akademskoj godini emituje se 315 kurseva. Svaki semestar traje 15 nedelja u toku kojih svaki kurs ima 15 emisija. Svaka emisija traje 45 minuta. Propuštenu emisiju studenti mogu pratiti na video zapisu u nekom od 50 cenatra za studiranje. Centri za studiranje, koji se nalaze po celom Japanu obezbeđuju ispite i konsultacije „licem u lice”, korišćenje biblioteke i medijateke (u kojoj mogu pratiti propuštene emisije i dr.).

Emitovanje programa iz studija Otvorenog univerziteta vrši se zemaljskim i satelitskim putem tako da ga je moguće pratiti u čitavoj zemlji. Zemaljsko emitovanje obezbeđuju stanice Tokio i Makabaši, dok se satelitsko emitovanje vrši preko satelitskog sistema JCSAT-3. Program Otvorenog univerziteta takođe predstavlja deo usluga dobavljača kablovke televizije.

Konstantna ulaganja u razvoj i primena inovacija, pre svega iz oblasti učenja na daljinu; izlazak u susret sa zahtevima industrije kao i saradnja sa brojnim institucijama među kojima su AAOU (Asian Association of Open Universities) i ICDE (International Council for Open and Distance Education) je urodio plodom. Broj studenata Otvorenog univerziteta od 1985. do 2000. godine se povećao sa 17 038 na 81 258. Danas Otvoreni univerzitet u Japanu ima 348 zaposlenih, oko 90 000 studenata i budžet od preko 170 miliona Y.

Britansko iskustvo - BBC2 i Otvoreni univerzitet

Najveće iskustvo kada je u pitanju instrukciona televizija i televizijski kursevi ima najstariji Otvoreni univerzitet (The Open University) iz Velike Britanije. Pod sloganom „Ovaj Univerzitet dolazi Vama”, Otvoreni univerzitet je ustanovljen 1969. godine sa sedištem u Milton Kejnu. Od osnivanja do danas na ovom Univerzitetu se obrazovalo preko dva miliona studenata.

Kursevi na Otvorenom univerzitetu se dizajniraju za učenje od kuće. Za većinu kurseva posebno su napisani udžbenici koji su najčešće povezani sa drugim sredstvima i medijima

za učenje (radio, televizija, audio-video trake, pribor za eksperimente od kuće, obrazovni računarski softver). U funkciji unapređenja studiranja i podizanja kvaliteta znanja mnogi kursevi uključuju televizijske programe koje za potrebe Univerziteta emituje BBC2. Programi ove televizijske kuće u svetu su poznati po brojnim nagradama za produkciju obrazovnog programa i koriste se van granica svoje zemlje.

Otvoreni univerzitet iz Velike Britanije stremi približavanju tri glavna obrazovna trenda: obrazovanju odraslih, emitovanju obrazovnog programa i širenju obrazovnog egalitarizma. Cilj Otvorenog univerziteta je da omogući učenje i obuku svima.

U svojoj velikoj ponudi BBC nudi programe koje druge televizijske kuće nemaju, promovisući učenje kroz kurseve iza kojih stoji saradnja sa mnogobrojnim institucijama kao što su kulturne i industrijske. Pored zaista velikog broja nagrada, emisije BBC-a u kojima konaktira i preko 17 000 ljudi, dobile su priznanje Parlamenta. Treba reći da je uspeh Otvorenog univerziteta izazvao veliko interesovanje i sigurno je zaslužan za upotrebu i razvoj obrazovne televizije i u drugim zemljama.

Kanadsko iskustvo

Počeci primene obrazovne televizije u Kanadi vezuju se za provincije Ontario i Alberta. Vlada pokrajne Alberta 1973. godine osniva Korporaciju za obrazovne komunikacije Alberte (ACCESS) koja posle tri decenije rada prerasta u samostalnu televizijsku mrežu. Nacionalna obrazovna televizija CLT (Canadian Learning Television), nastala je 1999. godine i pokriva sve nivoe obrazovanja: predškolsko, srednje stručno, više, visoko kao i obrazovanje odraslih.

Osnovne odlike obrazovnih televizija, kako navodi D. Šćepanović (2004) u Kanadi su: tesna saradnja sa prosvetnim vlastima i ostalim državnim organima; poštovanje koncepta – obrazovanje za sve; zastupljenost formalnog i neformalnog programa; potreba za kadrovima koji poznaju obrazovanje i televizijski medij; poštovanje nacionalnog i kulturnog interesa zajednice; komercijalni pristup u odnosu na tržište materijala za učenje; poštovanje principa informativnosti, zabave, konkurentnosti; promovisanje obrazovanja kao nacionalnog interesa; intenzivna saradnja sa obrazovnim institucijama; povezivanje sa nacionalnim i internacionalnim udruženjima sličnog usmerenja.

Američko iskustvo

Prvi obrazovni televizijski program u Americi je kreiran i emitovan za široku javnost, kako navodi Karla Lejn (Carla Lane), 1950. godine. Kada je u pitanju instrukciona televizija pionir je gradska škola iz Čikaga koja je svoj obrazovni program počela da emituje 1951. godine. Ova škola je omogućila da preko 200 000 učenika dobije diplome usvajanjem gradiva isključivo putem praćenja televizijskog programa.

Sedamdesete i osamdesete godine značajne su po prihvatatnju autentičnosti obrazovne televizije (tj. po prihvatanju televizije kao medija sa svojim posebnim obrazovnim potencijalima, prednostima i nedostacima) i do povećanja broja organizacija koje proizvode i emituju obrazovne programe. Sredinom osamdesetih državna televizijska stanica prepoznaje obrazovanje odraslih kao svoj primaran cilj i ulaže velike napore u tom pravcu.

Treba pomenuti i aktivnosti poznate agencije NASA na ovom polju. Naime, NASA još krajem pedesetih postaje zainteresovana za korišćenje televizije u obrazovne svrhe. Prepoznavši potencijale instrukcione TV svoj program orjentiše prema ciljevima i ciljnim

grupama (deca, učenici, studenti, zaposleni, predavači, mediji). Nekoliko godina kasnije je formiran CORE - svetski distributivni centar za NASA multimedijalne i tekstualne materijale. Obrazovni materijali se predavačima isporučuju putem poštanskih usluga. Jedan od ciljeva NASA programa je: motivacija studenata da se bave poslovima iz oblasti astronomije, fizike, matematike, inženjerstva i tehnologije; obezbediti predavačima kvalitetan i jedinstven materijal za predavanja; racionalno trošiti novac; uključiti manje angažovane predavače, studente i istraživače u svoj program. Stvorena je i NASA TV, koja je danas dostupna i preko Interneta, sa ciljem da obezbedi ostvarenje postavljenih ciljeva i pokrivenost svojih aktivnosti (misije svemirskih stanica, vesti iz oblasti aerokosmotehnike i dr.).

Televizijski sistem Univerziteta u Mičigenu se opredelio za instrukcionu televiziju kako bi mogao da isporuči kurseve studentima koji su locirani širom sveta. Student pored indeksa treba da poseduje: elektronsku adresu, TV aparat, faks, telefon i pristup bibliotečkim izvorima. Za učenje na daljinu Univerzitet koristi tri tehnologije: satelitsku (satelitskim programom je pokretno 48 država), video-konferencije i konferencije za male grupe. Udruženje telekomunikacione mreže Mičigen, čini oko sto obrazovnih ustanova koje su opremljene različitim multimedijalnim učionicama i salama za video konferencije. Najveća multimedijalna učionica Univerziteta u Mičigenu može da primi devedeset studenata. Opremljena je za različite tipove instrukcionu televiziju uključujući i kurseve na daljinu, satelitske i kurseve proizvedene za kablovsku distribuciju. Produkcija i distribucija programa vrši se u saradnji sa stručnjacima za instrukcionu televiziju i predavačima u okviru Univerziteta.

Dosadašnja iskustva u Srbiji

Prvi televizijski program u Srbiji emitovan je 1956. godine. Organizaciono i koncepcijski od emitovanja prvog obrazovnog programa do danas suštinski se ništa nije promenilo. Kod nas se uglavnom iskorišćavaju televizijski programi otvorenog kruga sa tendencijom da zadovolje osnovne potrebe škola i ustanova za obrazovanje odraslih, dece i omladine. Obično se u određeno vreme prikazuju emisije tzv. školske televizije, predavanja iz određenih oblasti i informiše padagoška javnost o najnovijim dostignućima u pojedinim oblastima. Međutim, po broju stručnjaka koji rade na televizijskim odeljenjima za vaspitno-obrazovne programe, po njihovim stručnim profilima, načinima rada i rezultatima koje postižu ne možemo biti u potpunosti zadovoljni. (Mandić D., Ristić M., 2006: 181)

U Srbiji nikad nije osnovana obrazovna TV stanica tj. obrazovni TV studio ili nacionalna obrazovna TV kao ni televizijski sistem Univerziteta. U razradi raznih vrsta obrazovnih emisija u njihovoj realizaciji najviše iskustva ima RTS u Beogradu.

U većini razvijenih zemalja postoji TV studio isključivo za obrazovne potrebe, dok kod nas samo mali broj televizijskih kuća radi ovu vrstu programa. Televizijskim programom otvorenog kruga zadovoljavaju se samo osnovne potrebe pojedinaca i obrazovnih ustanova, što potvrđuje analiza programske šeme aktuelnih televizijskih stanica. Možemo zaključiti da se produkcijom obrazovnog programa u našoj zemlji bavi veoma mali broj televizijskih stanica.

4. ZAKLJUČAK

Analizirani primeri uspešne primene instrukcionu televizije u sistemu obuke i učenja na daljinu ukazuju na neophodnost:

- sistemskog pristupa (ako svaki od podsistema koje smo naveli funkcioniše, instrukciona televizija može ponuditi ponuditi efikasno, kvalitetno, zanimljivo, interaktivno i jedinstveno iskustvo nastave, učenja i obuke);
- poštovanja tesne saradnje sa prosvetnim vlastima i ostalim državnim organima;
- poštovanje potreba za kadrovima koji poznaju obrazovani sektor i televizijski medij;
- poštovanje nacionalnog i kulturnog interesa društvenozajednice;
- promovisanje obrazovanja kao nacionalnog interesa;
- intenzivne saradnje sa obrazovnim institucijama;
- povezivanje sa nacionalnim i internacionalnim udruženjima sličnog usmerenja.

Instrukciona televizija nije direktan prenos nastavnog časa iz učionice, ona uključuje temeljnu pripremu, scenario i profesionalnu produkciju. Za većinu kreiranih televizijskih instrukcionih programa posebno su napisani udžbenici koji su najčešće povezani sa drugim sredstvima i medijima za učenje (radio, televizija, audio-video trake, pribor za eksperimente od kuće, obrazovni računarski softver, internet dr.). Instrukciona televizija može da obezbediti kvalitetnu nastavu i obuku angažovanjem najboljih stručnjaka koji pripremaju program i drže predavanja kao i upotrebom svih adekvatnih didaktičko-metodičkih i tehnoloških sredstava čime se obezbeđuje kvalitet prezentovanja nastavnih sadržaja na najvišem nivou.

Televizija danas, u sprezi sa Internetom i interaktivnom televizijom može da pruži bezgranične kreativne mogućnosti u televizijskoj produkciji imajući snažan uticaj na oblast vaspitanja, obrazovanja i obuke. U Srbiji su ovi potencijali nedovoljno iskorišćeni jer suštinska dostignuća instrukcione televizije zahtevaju značajno ulaganje sredstava kako finansijskih tako tehnoloških i kreativnih.

5. LITERATURA

- [1] Lane C. (1989): Evaluation of distance education Telecourses, The Education Coalition.
- [2] Lemiš D. (2008): Deca i televizija, Clio, Beograd.
- [3] Mandić D., Ristić M., (2007): Web portali i obrazovanje na daljinu u funkciji podizanja kvaliteta nastave, Mediagraf, Beograd.
- [4] Perry W. (1977): The Open University, Dan Francisco: Jossey-Bass.
- [5] Ristić M. (2009): Vrednovanje znanja učenika u sistemu e-učenja, u Zborniku radova Inovacije u osnovnoškolskom obrazovanju – vrednovanje, Učiteljski fakultet Beograd
- [6] Ristić M. (2004): Model centra za proučavanje medija i razvoj obrazovanja na daljinu u Zborniku međunarodnog skupa Komunikacija i mediji, Učiteljski fakultet Jagodina/Institut za pedagoska istrazivanja. Beograd
- [7] Šćepanović D. (2004): Uloga elektronskih medija u sistemima otvorenog učenja i obrazovanja na daljinu u Zborniku komunikacija i mediji, Jagodina, str.416-430.
- [8] Takayoshi I. and Hiroyuku Y. (2000), The University of the Air, Japan, str.3
- [9] The open University of Japan – The University of the Air (2010): dostupno na: <http://www.u-air.ac.jp/eng/index.html>
- [10] The United States Distance Learning Association (2010): dostupno na: www.usdla.org
- [11] University of Idaho (1995): Instructional Television, Distance Education at a Glance, Guide 5, dostupno na: <http://www.uidaho.edu/eo>